

Իւր բազմազգալ վիճակին եւ այսչափ պաշտօններուն մէջ Սեւեան Պէյ չի մտնար նաեւ իւր ազգը, եւ 1878ին՝ կը ըլլայ Հոգաբարձու Ս. Գր. Լուսաւորչեան վարժարանին Միջազիւղի, ուր կը բնակէր ինքը շատօնց:

Երեք չորս տարի շարունակ եռանդուն աշխատութեամբ ի ձեռին ունելով այս վարժարանին վերին տեսչութիւնը, հայր կ'ըլլայ մեծամեծ բարեկարգութեանց, ուսմանց ծրագիրը ժամանակին պահանջներուն համաձայն հիմնովին

կը բարեփոխէ, գարոնցին նիւթակներ կը դնէ ապահով վիճակի մը մէջ եւ հետզհետէ կը յաջողի ընծայել Ազգին բաւական թուով կիրթ, ուսեալ երիտասարդներ, որք այսօր իրաւամբ պատիւ են մեզ իրենց բարձր դիրքով:

1879 Օգոստոս 13ին՝ կայսերական Իւլէնի շոգենաւին բժշկապետ կ'անուանուի եւ երրորդ անգամ ըլլալով կ'երթայ Եգիպտոս ուղեկցութեամբ կայս. պատգամաւորութեան, որ նորընտիր Խաիվ Թէփէֆիգ Փաշայի հրովարտակը կը տանէր:

1879 Հոկտեմբ. 28ին, երբ Հակահասունեան Հայերէն ստուար խումբ մը, առաջնորդութեամբ

Հ. Մաղաքիա Ա. Օրմանեանի, կը գիմէր առ Ներսէս Սրբազան Պատրիարքն Հայոց, Լուսաւորչեան հայ հասարակութեան հետ միանալու, Սեւեան Պէյ ինքն ալ ընտանեօք ընկերանալով այս խումբին, կը գառնայ մայրենի եկեղեցւոյ գիրկը¹, եւ այնուհետեւ կը սկսի նա տակաւ ձեռք առնուլ մշակել Ազգ. Գրագիտութեան ճիւղը, զոր Միջիմարեանց գրկին մէջ սիրած էր մանուկ հասակէն:

Երկար տարիներու լուծենէ մ'ետքը Տգթ. Սեւեան Պէյ, հայ գրական ասպարէզը կ'իջնայ 1886ին, «Ճաշկի սիւնիսի Գարուն»

Հանգէսին մէջ գրելով ընտիր յօդուածները, որոնց ամէնէն ուշագրաւն էր՝ Տեղեմուս, Արիւմնէրու Ա. Գլուխին գրաբար թարգմանութիւնը¹, որ այն ատեն բաւական աղմուկ հանեց եւ տեղի տուաւ մեծ բանակութեան²:

Սեւեանի նոր թարգմանութիւնը, պէտք է խոստովանիլ, չհաւասարելով հանդերձ Հ. Եգ. Հիւրմիւղի ոսկի թարգմանութեան, էր սակայն բաւական լաւ, պարզ, արժանի վերծանութեան, որ գոնէ հրաւեր եւ խթան կրնար ըլլալ գրաբարատէրներու եւ անգամ մը եւս կը հաստատէր մեր մայրենի լեզուին ան ճոխ հարստութիւնը, բիրապիսի ձեւաբանութիւնը, որով դեռ բարիբաւոր հազարաւոր թարգմանութիւններ կարելի է ընել:

Տեղեմուսի թարգմանութիւնէն ետքը Սեւեան Պէյ «Կարեւորութեան վերջին» անուն գրութիւն մըն ալ ունեցաւ 1893ին, Յ. Գուրգէնի «Պատիւր յաշիւսի Գարուն» հրատարակութեան մէջ³: Այս գրութեամբ Տգթ. Սեւեան ջատագով կը հանդիսանար գրաբարի, խստիւ կը քննաբանէր արդի գրականութեան մէջ ճարակուած օտարախորթ հայերէնը կամ լաւ եւս Քրանսերէնի վրայէն ձուլուած հայերէնը, եւ

ԲԺՒՅԿ ՏՈՒԹ. ԳԱՐՈՒՆԻ ԳՍԵԱ ՍԵՒԵԱՆ

սաստիկ կը մեղադրէր անհայերէնագէտ սանձարձակ գրիչները, որոնցմէ ոմանք խորապէս յուզուելով լուտանք եւ թշնամանք սկսան տեղալ ձեռունի բժշկին վրայ, անոր գրաբարասիրական եռանդն ամօթ համարիլ հայ գրականութեան, արհամարհել զայն աւանդ, եւ ան-

¹ «Ճաշկի սիւնիսի Գարուն» 1886 Նոյեմբեր էջ 195: 1887 Թիւ Յունուարի եւ Փետրուարի էջ 11 եւ 27: Ապրիլ էջ 61: Մայիս էջ 78: Յունիս էջ 91: Յուլիս էջ 111:
² «Երեւոյն» 1888 Նոյեմբ. էջ 520: Գեղի. էջ 568: 1887 Մարտ էջ 144:
³ «Պատիւր յաշիւսի Գարուն» է վերջ իշոյ յ. Թրք. Գր. հատոր Ա. էջ 48-77:

¹ «Մասիս» Թիւ 2462, 29 Հոկտեմբեր 1879: